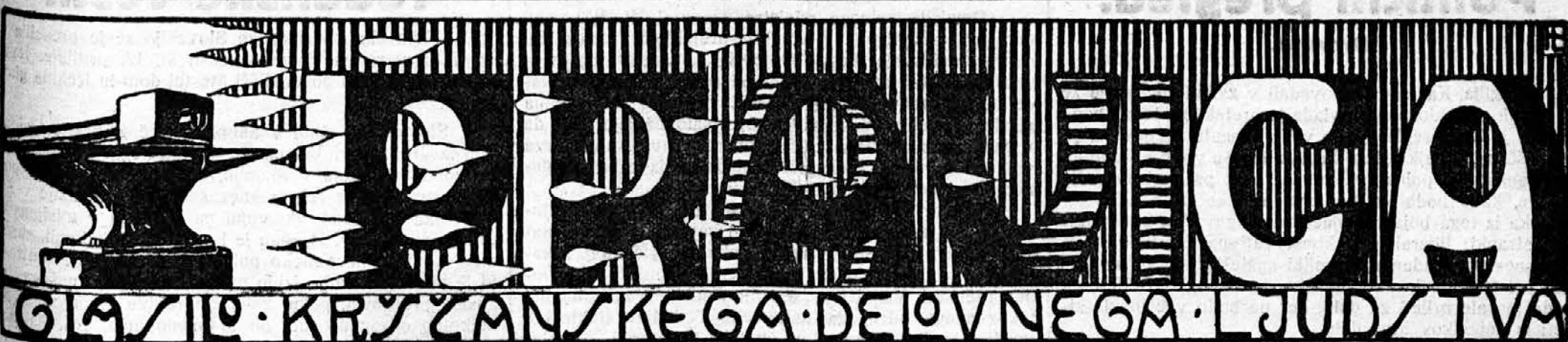

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1.
CENA: za en mesec Din. 4.—, za četrlet Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. :::: Inserati se zaračunajo po dogovoru

Cilji in pota

„Krekove mladine“.

(Referat Ivana Vodnika na III. mladinskem delavskem občnem zboru v nedeljo, dne 12. oktobra 1924.)

Govoriti vam hočem o delavski organizaciji. Ime-
mo za seboj že 30-letnico našega pokreta, a vendar mo-
ramo priznati, da kršč. soc. delavstvo še ni tako orga-
nizirano, kot bi bilo potrebno. In zato nima v javnem
življenju poleg drugače mislečih delavskih organizacij
tiste odločilne besede, ki mu po pravici gre. Nočem iz-
vajati kritike, ker se vsi trudimo za svojo organizacijo.
Nekaj pa vendar manjka. Poglejmo!

Drevo, ki naj nam obrodi zlahten sad, moramo ne-
govati. Koliko je tu truda! Za vsako stvar, o kateri ho-
čemo, da naj ima trajno vrednost — koliko pridnosti in
koliko dela je treba!

Tako nekako je tudi s človekom. Treba mu je zla-
sti v mladostnih letih skrbne materinske vzgoje, pozne-
je očetovske, da stopi v življenje res fant in dekle, ki
vzameta življenje za resno, ne samo za en dan ali en
trenutek in ki sta sposobna skrbeti za svoj dušni in te-
lesni blagor. Na to se danes žali Bog preveč pozablja,
da bi otroci prejimali poleg umske izobrazbe tudi srčno
izobrazbo in pa vzgojo volje, da bodo lahko vztrajali
v dobrem, ko vstopijo v življenje.

Naj bo to za uvod. Tako je tudi z našo delavsko
izobraževalno organizacijo. Mi hočemo pristahev, a po-
zabljamo, da si jih moramo vzgojiti in to tem bolj, ker
je tisti bodo ostali stanovsko zavedni in bodo znali pre-
nesti tudi žrtve in kaj pretrpeti za svoje prepričanje,
ki so izšli iz naših delavskih kulturnih organizacij. Raz-
gled po svetu nas potrdi v tem naziranju, bodisi na
Nemškem, Angleškem ali Nemški Avstriji, da vedno ra-
stejo organizacije. To pa radi tega, ker imajo dobre iz-
obraževalne organizacije, ki so rdeči kadri za njihove
ideje in zahteve! Tod raste tudi demokracija.

Zakaj torej delavske izobraževalne organizacije?

Vsak stan si išče zase skupnega izobraževanja.
Le, ako so člani, ki so istega mišljenja, v nekaki idejni
zvezi med seboj, ki zastopajo enotno skupne interese,
bodo uspeli. Zato pa je tembolj potrebno, da se ves naš
delavski pokret strne v eno močno idejno organizacijo,
ki bo nudila jamstvo za naše strokovne in politične or-
ganizacije. Mi ne zasledujemo cilja, da bi se moralo de-
lavstvo odcepiti od drugih vrst ljudi. Ne, hočemo le, da
se samo izobrazuje, izpopolnjuje, da bo moglo uvelja-
viti sebe in svoje ideje v javnem življenju. Še več! Naša
delavska organizacija je upravičena, da pritegne v svoje
vrste tudi inteligenco, ki naj se posveti socialnim pro-
blemom in naj se v družbi z delavci navzame skrbi in
dela za delavstvo. Separacije od drugih delavstvo ne
zahteva, hoče le potom svoje lastne izobraževalne or-
ganizacije vzgojiti si članstvo, ki bo prežeto krščansko
socialističnega mišljenja in življenja. Končno pa govori
za tako organizacijo tudi naša preteklost. Le tisti, ki so
izšli iz Krekove socialne šole in njegovih Joštovih se-
stankov ter osebnih stikov s Krekom, ki je bil med nami
učnik in vzgojitelj kršč. mislečih delavcev, le tisti so
v naši organizaciji delali in vztrajali. Drugo je ostalo
mlačno. Treba je dobrega, zdravega duha, ki ga pa mo-
re dati le dobro urejena in vodena izobraževalna organi-
zacija. Ako si bomo vzgojili idejno močno delavstvo,
potem bomo podrl vrste materialističnega socializma
in komunizma, ker bomo sami imeli ključ in bomo sami
nosilci ideje krščanskega socializma. — In to je naš cilj
in naša zahteva — izobraževalna delavska organizacija!

Kakšna bodi ta organizacija?

Imamo nekako začetek v »Krekovi mladini«. To
je prvi pojav sistematično urejene izobrazbe med delav-
stvom. Krekova mladina je srečno prebila led, ni pa s
tem rečeno, da je dosegla že svoj cilj. Ali naj morebiti
za enkrat ostane samo »Krekova mladina«, ki naj si z
današnjim svojim občnim zborom zastavi specijelno na-
logo, da se čimprej ustanovi del. izobraž. org., ki bo
združila vse krščansko delavstvo?

Kakšna naj bo delavska organizacija?

1. Najnujnejša zahteva je, da ima za temelj krščan-
stvo z vsemi zahtevami in temu primerno naravnava
svoje delo in svoje člane.

2. Imeti mora posebno vodstvo, ki naj bo sestav-
ljeno iz ljudi, izobraženstva, ki imajo sposobnosti in lju-
bezen do delavske mladine in pa izmed zastopnikov
delavstva.

3. Centrala naj sestavi določen program za vse
podorganizacije po deželi, ki naj se ga vsi držijo, da bo
enotna.

4. Ustanove naj se knjižnice in čitalnice za de-
lavce.

5. »Pravica« naj ima stalno rubriko o delavski iz-
obrazbi.

6. Ustanovi naj se delavska izobraževalna knjiž-
nica, ki bo izdajala knjige posebne kršč. soc. ideologije.

7. Skrbi naj za delavsko-strokovno šolstvo.

8. Zasnuje naj 10 mesečno delav. visoko šolo. Do-
seže naj se, da bodo nekateri talentiranejši delavci, ki

bodo to šolo absolvirali, po zgledu Vidovičeve prosvetne
šole, mogli maturirati in obiskovati univerzo.

9. Delavska izobraževalna organizacija naj stoji v
najožjem stiku z vsemi obstoječimi kat. prosvetnimi or-
ganizacijami v Sloveniji.

To so glavne smernice za našo bodočo organiza-
cijo. Smo idealisti, a presojava trezno in vemo, da bo
treba mnogo truda, da to izpeljemo. Pritegnimo potreb-
no izobraženstvo k temu delu, organizirajmo po vseh
naših delavskih krajih vse naše delavstvo v skupno
izobraževalno organizacijo! Ta enotnost in skupnost v
izobrazbi nas bo še bolj združila. In glavno: vsak posa-
meznik bo potom temeljitega in podrobnega studija na-
ša social. načela spoznal in mi bomo vezani, da se jih
držimo tudi v življenju, ker bomo prežeti teh misli.

To so misli za korak naprej v naši organizaciji!
Duh Krekov naj živi!

„Združene papirnice „Vevče - Goričane - Medvode“ — so snedle dano obljubo!

Dopis iz Preske.

Delavstvo papirnice Goričane-Medvode je te dni
skrajno ogorčeno. Nad dva meseca trajajoči mezdni boj
je sicer končan. Dobro imamo še v spominu, kako so
gospodje zastopniki podjetja pri petkratnih pogajanjih
ponovno zadrževali svojo dobroto in naklonjenost do de-
lavstva. Kolika je ta naklonjenost, smo že ugotovili v
slučaju izplačila Vidovega dne, o čemur naše delavstvo
še danes nič ne ve, dasiravno se je družba na inšpekciji
dela zavezala izplačati delavstvu polovično mezdo za
ta dan.

Se lepši dokaz lojalnosti pa je podala ta družba
delavstvu papirnice Goričane-Medvode zadnje dni pri
izplačilu nabavnega prispevka, kojega je obljubila in za
kojega se je z zastopniki delavstva pogodila na inšpek-
ciji dela. Delavstvu v Vevčah se je ta nabavni prispevek
izplačal že pred 14 dnevi, ob enem bi se imel izplačati
tudi delavstvu papirnice Goričane-Medvode. Delavstvo
čaka, čaka, preteče teden, nič in vedno nič, pride pla-
čilni dan 14 dnevne običajne mezde. Delavstvo je bilo
uverjeno, da sedaj dobi tudi nabavni prispevek. Zaup-
niki gredo vprašat v pisarno direkcije Goričane. Tu pa
se jim izjavijo, da o tem nič ne vedo, da niso prejeli
nobenega obvestila ali nakazila niti od generalne direk-
cije, niti od predsedstva družbe.

Razume se, da je bilo delavstvo skrajno ogorčeno
nad tem zavlačevanjem. Stavilo je po svoji organizaciji
odločno zahtevo, in na direkčiji Goričane so obljubili, da
bo nabavni prispevek izplačan gotovo v torek, dne 14.
t. m. Upamo, da danes, ko izide ta dopis, ima delavstvo
že izplačan nabavni prispevek. Vendar to objavimo v
dokaz, kako lojalna je naša kapitalistična družba. Uver-
jeni smo, da kljub temu, da je bil nabavni prispevek ob-
ljubljen in določen na podlagi uradnega zapisnika, bi ga
še ne bili dobili, ako ne bi bili odločno nastopili. Tako
zna kapitalizem! Gorje delavstvu, ako bi ne imelo or-
ganizacije!

Ob priliki nekih zadnjih pogajanj se je zastopnik
tovarne na inšpekciji dela tudi izrazil za dokaz, kako
naklonjena je družba svojemu delavstvu, da zbira sedaj
podatke o delavstvu papirnice Goričane, koje je bilo ob
priliki one znane poplave dne 8. avgusta t. l. poškodova-
vano.

Res je, da je ravno naša organizacija vložila pro-
šnjo na upravni svet za pomoč po poplavi ponesrečenim
delavcem.

Na zahtevo predsedstva družbe smo dodatno od-
dali vse natančne tozadevne podatke, od tukajšnjega žu-
panstva Medvode uradno potrjene. Oddali smo vse to
pravočasno direkčiji Goričane, da je lahko prišlo še v
razpravo zadnje seje upravnega sveta, ki se je vršila
dne 18. septembra. Prošnja je bila tam že dne 15. sept.
O rešitvi naše prošnje še do danes ni ne duha, ne sluha.
Pričakujemo, da bo predsedstvo družbe oz. upravni svet
vendar pokazal tu »naklonjenost« svojemu ponesreče-
nemu delavstvu, kar je gospod zastopnik tovarne s tak-
im povdankom omenil. Bejimo pa še, da se tudi tu
zgodi po stari navadi. Prav radovedni smo, kje ta naša
prošnja počiva in kaj se z njo godi. Sodimo, da ne dobro.
O tem bomo še poročali, ko bomo videli končni rezultat.

Stališče »Jugoslovanske strokovne zveze«.

Št. 519/24. — 13. oktobra 1924. — Ugotovitev kr-
šitve zapisnika o ponovnih mezdni pogajanjih dne 26.
sept. 1924 v uradu Inšpekcije dela v Ljubljani v zadevi
meznega gibanja Zveze papirniškega delavstva. —
Predsedstvu »Združenih papirnic Vevče, Goričane, Med-
vode«, Ljubljana, Kreditna banka.

Glasom gori navednega uradnega zapisnika se je
družba Združene papirnice Vevče, Goričane, Medvode
s podpisom svojega pooblaščenega zastopnika, gospoda
dr. Cirila Pavlina, obvezala:

1.) Da izplača nabavni prispevek za svoje delav-
stvo najkasneje v teku 10 dni in

2.) da se bodo vršila pogajanja o internih zadevah
tehničnega značaja v teku 14 dni po završenem mezd-
nem gibanju, ako poda delavstvo izjavo in prevzame
jamstvo, da je s tem mezdno gibanje završeno.

Jugoslovanska strokovna zveza je sporazumno z
Zvezo papirniškega delavstva podala zahtevano izjavo
dne 27. septembra 1924, katero izjavo je predsednik Zve-
ze papirniškega delavstva Franc Kukavica osebno iz-
ročil družbenemu tajniku g. dr. Cirilu Pavlinu v prostori
Ljubljanske kreditne banke.

S tem dejstvom je bila družba obvezana, da
1. izplača nabavne prispevke najkasneje do dne 10.
oktobra 1924 in

2.) da izvrši interna pogajanja najkasneje do 12.
oktobra 1924.

Spričo dejstva, da za delavstvo tovarn Goričane,
Medvode nabavni prispevki do dato še niso izplačani in
da se do dato še niso izvršila interna pogajanja, je Ju-
goslovanska strokovna zveza prisiljena

ugotoviti,

da so Združene papirnice Vevče, Goričane, Medvode d.
d. eklatantno kršile spredaj navedeni zapisnik, vsled če-
sar je vložila na Inšpekcijo dela najostrejši protest.

Srečko Žumer,
tč. podnačelnik I. r.

France Žužek,
tč. glavni tajnik I. r.

Protest J. S. Z. na inšpekcijo dela.

Št. 320/24. — 13. oktobra 1924. — Protest radi kr-
šitve zapisnika o ponovnih mezdni pogajanjih dne 26.
sept. 1924 v uradu Inšpekcije dela v Ljubljani v zadevi
meznega gibanja Zveze papirniškega delavstva po
Združenih papirnicah Vevče, Goričane d. d. — P. n.
Inšpekciji dela v Ljubljani.

V prigrbu pošiljamo prepis vloge na Združene pa-
pirnice Vevče, Goričane, Medvode, v kateri smo ugo-
tovili eklatantno kršitev zgoraj navedenega zapisnika.

Ugotavljamo, da so bili prispevki v Vevčah pravo-
časno izplačani.

Z ozirom na to, da isti niso bili izplačani v tovar-
nah Goričane, Medvode in da se interna pogajanja še
niso izvršila, vlagamo na p. n. aslov najodločnejši pro-
test s prošnjo, da pri družbi napravi potrebne korake,
da svojim obveznostim takoj zadosti.

Predlagamo, da se družba kaznuje in javno do-
savira.

Srečko Žumer,
tč. podnačelnik I. r.

France Žužek,
tč. glavni tajnik I. r.

Politični pregled.

Drugod.

Anglija. Kar smo napovedali v zadnji številki, je že nasvopilo: Macdonaldova vlada je preteklega tedna padla, ker je bila preglasovana v parlamentu. Skupščina je razpuščena, v najkrajšem času se izvrše volitve. Volivna kampanja je v polnem teku, ves svet pa nestrno pričakuje, kako bodo volitve izpadle. Ako izide delavska stranka iz tega boja kot ojačena zmagovalka, bodo stari dve stranki: liberalna in konservativna zapisane smrti počasnega propadanja, in veliki angleški imperij bo vladan od zastopnikov delovnega ljudstva, zajedalke pa bodo morale prijeti za delo, ker ne bodo več mogle živeti iz dohodkov brez dela.

Trenotno stoji Anglija v ostrem sporu s Turčijo radi Mosula v Mali Aziji. Angleži bi iz Mosula napravili radi »samostojno« državo, s čimer bi si radi zajamčili izkoriščanje petrolejskih vrelcev. Turčija pa ga zahteva zase in hoče ljudsko glasovanje. Zanimivo je, da Anglija glasovanje odklanja. V zadevi naj bi odločilo društvo narodov. Turčija se temu protivi, češ, da ta forum ni zanesljiv in bi vsled svoje sestave odločil Angliji v prid, na drugi strani pa da taka zadeva, pri kateri je jasno, da je turška zahteva upravičena, sploh ne spada pred društvo narodov, vsled česar bo Turčija branila Mosul z oboroženo silo. Turčijo podpira krepko sovjetska Rusija.

Francija je stopila z Nemčijo v trgovinska pogajanja, ki so se pričela v Parizu. Ako pomislimo, kako napeto je bilo razmerje med tema dvema državama pred nekaj meseci, ko je vodil francosko politiko še poburjeni socialdemokrat in militarist Polncare, se šele zavemo dalekosežnosti in važnosti angleško-francoske levičarske delavske mirovne politike Macdonalda in Herriotta.

Rusija je nekam mirna in ni videti, da bi odločilno posegala v tok svetovne politike. Dejansko pa so sovjetski prvaki spoznali, da je treba čimprej odoleti notranjim potrebam svoje države (ki niso majhne), ako hočejo žeti uspehe tudi na zunaj. In tako slutimo neko sistematično prikrito diplomatsko akcijo iz Moskve ven v besarabskem vprašanju, kar dela silne skrbi reakcionarni

Rumuniji, ki je te dni proglasila nad Bukarešto in okolici obsešno stanje, češ, da rovarijo boljševiški emisarji zoper obstoječi red (bolje: nered), vsled česar bi utegnili priti do revolucije. Dejansko pa krahira Rumunija sama v sebi. Vladajo jo veleposestniki »bojari« (plemiči), ki so silno pohlepni in korumpirani, ljudstvo pa strada in je nago in boso. Prej ali slej bo v Rumuniji zropotalo vse skupaj na tla, in tedaj se bodo go-dile hude reči. Ta država je danes prepuščena sama sebi. Podpira jo nekoliko le Poljska in

Bolgarija, kolikor se sama boji socialističnih sap iz Rusije, ki so vse prej kot blagodejne za nasilen, s krvjo oškropljen Cankov režim. Ako odštejemo nekatere reči, bi bilo želeto, da si južni Slovani preko vklešene Rumunije sežemo z Rusijo v roko, kar bi pomenilo toliko, kot konsolidacijo in federacijo balkanskih narodov in Jugoslovancov. Tedaj šele bi prišel čas, ko bomo s svojo »zaveznico« in »prijateljico«

Italijo lahko sedli h konferencam za zeleno mizo kot enakopraven narod, ne pa kot danes, ko iz vsakih pogajanj izidemo prikradljivi. Baš te dni se vrši namreč v Benetkah konferenca med Italijo in našo državo, na kateri bodo končno uredili vse sporne razmejitvene zadeve med obema državama. Iz skromnih časopisnih poročil bi sklepali, da bomo morali pred Italijo zopet na kolena.

Notranje-politično se Italija nahaja v hudih težavah. Opozicija se je združila in bo vodila enoten boj zoper fašizem. In tako smemo upati, da so gospodu Mussoliniju, če ne dnevi, pa še vsaj meseci — šteti. Z njim bo padel eden najhujših reakcionarjev!

Zlati jubilej.

Nikolaj Rus ali 50-letnica dela (4. febr. 1874 do 4. febr. 1924).

Gospod urednik! Bralce »Pravice« bo gotovo zanimal izredni zlati jubilej petdesetletnega dela, katerega je doživel čil, čvrst in zdrav g. Nikolaj Rus v eni in isti službi kot zdravstveni sluga pri mestnem fizikatu ljubljanskem. Ker je jubilar zares lahko celemu narodu lep zgled vztrajnosti, vestnosti in dela, zlasti pa mladim, zato dovolite, gospod urednik, par vrstic iz njegovega velezanimivega življenja — njemu v čast, nam drugim v bodrilo.

Nikolaj Rus se je rodil 6. dec. 1848 leta v Ljubljani. Dne 4. febr. 1874 je vstopil v službo pri mestnem fizikatu, kjer še danes po preteku 50 let nepretrgoma neumorno in vestno služi svojemu gospodarju — ljubljanski občini. — Njegovo službovanje in delovanje v teku 50 let je bilo jako zanimivo, pa tudi zelo človekoljubno in samaritansko. Naj navedem samo nekaj zares zanimivih dogodkov iz njegove 50-letnice.

V svoji petdesetletni službi pri mestnem fizikatu je doživel šest županov, dva mestna komisarja (dr. Lashana in dr. Senekoviča) in šest mestnih fizikov-doktorjev, ki so bili njegovi predstojniki.

Poročil se je l. 1877 s Katarino Boštar. Imela sta 4 otroke; trije so umrli že v mladosti, ena hči pa v 25. letu starosti. Od tedaj naprej pa ima vedno kake tuje rejenčke v svoji oskrbi, tako tudi še zdaj neko osem-

Pri nas.

Demisija vojnega ministra. General Hadžić, vojni minister v Davidovičevi vladi, je preteklega tedna podal ostavko na svoje mesto. Opozicija je vsled tega dvignila urnebesni krik, napovedujoč padec celokupne vlade in povrnitev Pašić-Pribičevićevega režima, vladina glasila pa celo zadevo na zunaj omalovažujejo, češ, da v parlamentarni državi nima general pravzaprav biti za vojnega ministra, marveč od ljudstva izvoljeni poslanec, kar je v stalem korektno.

Vendar bo resnica najbrže v sredi. Notorično namreč je, da je bil še vsaj do sedaj general Hadžić v našem javnem življenju vplivna oseba, torej činitelj, s katerim je treba v realnem političnem življenju kolikor toliko računati. Veljal je v sedanjih vladi tudi za zaupnika takozvanega »dr drugega ustavnega činitelja« (faktorja), torej — kralja. Prvi »ustani činitelj« je namreč — parlament. Zato je njegova demisija presenetila in je položaj precej zapredla.

Armada-vojska bi se v politiko zares ne smela vtikati. Ali pri nas se! In ker se, je treba s tem računati! Je to precej važen »činitelj« (faktor). Če n. pr. pomislimo, da si je sedanja vlada pred vsem nadela nalogo, da izvede sporazum med Srbi, Hrvatji in Slovenci, torej da izvede revizijo ustave in da jugoslovanskim narodom zakonodajno avtonomijo, če pomislimo dalje, da velesrbski radikali in samostojni demokratje centralizma ne bodo pustili pasti »kar tako«, potem za sedanjjo vlado pač ne more biti vseeno, ali ima generaliteto in vojsko proti sebi ali ne. Dejstvo, da vojno ministrstvo do danes še ni zasedeno ne po civilistu, ne po generalu, samo priča, da zadeva Hadžića le ni tako nedolžna.

Napačen je seveda še bolj opozicijski ekstrem, po katerem naj bi se armada pooblastila, da z bajoneti zahteva ljudsko zahtevo po gospodarski svobodi. Sedel na bajonetih ni še nihče dolgo in tudi Pašić ne bo! Pašić-Pribičević parlamentarno sploh ne moreta vladati iz enostavnega razloga, ker nimata v skupščini potrebne večine, odkar so verificirani mandati HRSS. Nasilje pa je spričo demokratičnih tokov svetovne politike za dalj časa izključeno, poleg tega pa bi pomenilo naravnost brezvestno igranje z državo kot celoto!

Vstop HRSS v vlado. Kakor smo že zadnjič poročali, HRSS za enkrat ni še v vladi, pač pa bo isto podpirala. Dogodki zadnjih dni pa nas potrjujejo v mišljenju, da bo tako vlada kot HRSS storila vse potrebne korake, da stopijo zastopniki hrvaškega naroda kot aktivni ministri v vlado. Da se to ni zgodilo še do danes, bo najbrže pripisovati trem stvarnim dejstvom: 1. Pašić-Pribičević, ki hočeta na vsak način obdržati takozvano »narodno edinstvo« (centralizem), bosta izčrpala zadnje sredstvo, da onemogočita močno sporazumaško vlado, 2. Kriv je v veliki meri Radić sam, ki o nepravem času gobežda o rečeh, o katerih naj bi lahko na škodo centralistov in v neizmerno korist avtonomistov (federalistov) raje molčal, 3. Radić je vendar s svojo povojno abstinenčno taktiko v celoti skrahljal! Zato se mora že radi svojih volivcev umikati počasi in previdno, da ne utrpi škode stvar, za katero se z drugimi sličnimi strankami upravičeno bori. — Upamo pa, da se bo vozle razvozljali v smer, ki jo vsi želimo. — Delavstvo naj iz tega razvidi, kako globoko reže današnja notranja politika v meso države, zato naj z malenkostmi vlade ne pomaga — minirati!

Parlament se je bil sestal v soboto, 11. t. m. Zakonom o preganjanju korupcije in o invalidih se je priznala nujnost in bosta v najkrajšem času, ako se ne zgodi kaj nepričakovane, sprejeta od narodne skupščine in uzakonjena. V ponedeljek, dne 13. t. m. so se izvolili k tem zakonom posebni odbori, skupščina pa je odgodena do 20. t. m. Med tem časom bo vlada skušala odstraniti vse ovire, ki so ji jih navalili nasprotniki pod noge.

Najnovlješe.

Ljubljana, 16. okt. 1924. — Snoči je Davidovičeva vlada podala ostavko. Naš politični pregled je bil napisan v torek, dne 14. t. m. zjutraj. Prečitajte natančno naše poročilo o ostavki generala Hadžića, da boste uvideli, kako se trezno poroča!

letno deklico. Bil je tudi večkrat sodni varuh različnim siortam.

Posebno zaslugo si je pridobil l. 1887, ko je prvi zapazil požar v starem deželni gledališču (kjer je sedaj filharmonija) in tako omogočil rešitev življenja šestim osebam, ki so stanovale v zgornjem delu gledališča. Požar je izbruhnil ponoči. Rus je izbruh ognja prvi opazil in takoj naznanil požar straži na grad, da je začela streljati. Pri rešitvi je prvi sodeloval. Dobil je za to pohvalno pismo po predlogu tedanjega župana Grasse-lja ter 7 goldinarjev nagrade. Deset let preje — 1877 — je tudi prvi sodeloval pri požaru v Špitalski ulici št. 8 in ravnatko l. 1878 pri požaru na Sv. Petra cesti št. 9. Pomagal je reševati pri obeh požarih ljudi iz življenske nevarnosti ter je zato prejel dve pohvalni pismi od tedanjega župana.

Sodeloval je pa tudi kot »občinska babica« pri večjih slučajih — seveda vse to le slučajno. Dve ženski je našel pri porodu in sicer eno v veži za vrati stare Piccolijeve apoteke, drugo pozneje na sadnem trgu za vodo. Obema je dal prvo pomoč, spravil jih v dež. bolnico in bil otrokoma za botra. Enega živega nagega vekajočega novorojenčka je našel v nekem stranišču. Zavil ga je v svojo spodnjo obleko in ga nesel v bolnico. Rayno tako je dobil enega novorojenčka v neki hiši kolodvorske ulice za vrati ter ga oddal v bolnico. Iz Ljubljance pri pri frančiškanskem mostu je rešil nekega pijanca, ki bi bil drugače gotovo utonil.

Pomagal je zlasti pri hudih epidemijah koz, ki so

Tedenske vesti.

Delavska zbornica za Slovenijo se je preselila v nove prostore na Poljanski cesti št. 12, pritličje, leva ob tramvaju med postajališči Mestni dom in Realna gimnazija.

Slovenec — škof v Skopju. Preč g. Franc Gnidovec iz družbe sv. Vincencija Pavlanskega (Lazaristi) je imenovan za škofa v Skopju. Imenovani je bil do vojne ravnatelj in rektor knezoškofijske gimnazije v Vidu nad Ljubljano. Po vojni pa je stopil v misijonsko družbo lazaristov. Poznan je kot izredno ljudomil, skromen, ponižen in globoko pobožen dušni pastir. »Jutro« ki je bilo lansko leto izšlo na krškega škofa, našega dr. Josipa Srebrnič, polno golido smrdljive gnojnice, se je nizkotno obregnilo tudi ob to imenovanje, češ, kakšno je »klerikalna avtonomija«, da goni svoje duhovnike — Macedonijo, Slovensko »naprednjakarstvo«, je res vredno preslavne UJU in posebljenega puhoglavstva. Taka je »klerikalna avtonomija«, da so bili slovenski katoliški duhovniki škofje tudi v — Ameriki in so še, da so Bogu služeči misijonarji po vsem svetu zato, ker rešujejo duše, ne hodijo pa po nauke k M. A. C. (Malo priden Amoralen Cajtengar).

General ali civilist? Ob priliki ostavke vojnega ministra generala Hadžića se je vnela med slovenskim političnim časopisjem huda debata, ali naj vodi vojno in mornarico general-strokovnjak ali civilist. Pridružimo se mnenju, da spada v predmetno ministrstvo od ljudstva izvoljen parlamentarec. — Seveda velja to tudi za druge javne zastope, dežele in občine, ki so tudi politične edinice. Zato smo se te dni po zakonu asociacije nujno spominjali izvestnih krogov, ki so svojčas neprestano minirali »Zvezo delovnega ljudstva« na ljubljanskem magistratu, češ, da je ne tvorijo »strokovnjaki«, pripravljajoč tako ugoden teren za razpust občinskega sveta in za imenovanje komisarja. Torej!

Stanovanjsko vprašanje spet razburja duhove, naj bolj seveda spekulativne, ki bi radi mnogo zaslužili. In tako se pojavljajo v časopisju novi članki o tem vprašanju, ki ga mlatijo. Do sedaj na tem podu — žal — smo videli ne slame, ne zrnja, ne plev, le cepci leže križem. In vendar je stvar precej enostavna:

1. Stanovanjska mizerija se bo odpravila samo z zidanjem novih stanovanj.

2. Dokler pa to ni izvršeno, se morajo z zakonom temeljito zaščititi socialno šibki sloji.

Ad 1. a) Zidajo naj takoj vsi javni zastopi: država, dežela, občina poslopa za svoje urade in stanovanjske hiše za svoje uradništvo.

b) Isto naj store vse večje družbe, ki tega do sedaj še niso storile.

c) Premožne privatnike, ki svoj kapital raje »piononosnejše« nalagajo kakor v hiše naj oblast prisili, da zidajo.

č) Šibkejšim, ki jim manjka nekaj kapitala, naj vlada za zajamči cenjen kredit.

d) Revežem naj vlada preskrbi brezobresten kredit, odnosno ga da na razpolago stavbenim zadruham, pa se bo mnogo zidalo!

Ad 2. a) Najemniki in podnajemniki, slabih gmotnih položajev se morajo zaščititi v njihovih stanovanjih.

b) Ministrstvo za socialno politiko naj določi eksstenčni minimum za samce in družine ter naj se še po dohodkih določi — višina stanarine!

To so samo nekatere stvarne pripombe. Ob priliki se bomo o te stvari počeali bolj podrobno.

Občni zbor »Prosvetne zveze« se je vršil 8. okt. 1924 prav lepo. Upati je, da bo kat. inteligenca šla letos v večjem številu med delavstvo.

Občni zbor »Krekove mladine« v nedeljo, dne 12. t. m. je dokazal da pojde ta organizacija letos pospešeno navzgor. Poročilo priobčimo prihodnjč, danes smo objavili dva referata s tega obč. zbora.

izbruhnile v letih 1874, 1888, 1889, oziroma pri kolerni Vedno je ostal pri tem sam zdrav. Tud med svetovno vojno v l. 1914—1918 je pridno pomagal pri zatiranju infekcijskih bolezni.

Iz dobe nevarnih epidemij je posebno zanimiv slučaj dečji dogodek, ki ga je sanitetni sluga Nikolaj Rus resniči sam doživel.

Ko je sluga Rus v zgodnjem jutru ob priliki neke epidemije nesel na infekcijski bolezni umrlega dečka v mrtvašnico k sv. Krištofu, je našel v mrtvašnici poleg od prejšnjega dne ostalih malih otroških mrlčev enega živega fantka, katerega je prinesla ponoči mrtva stranka v krsti v mrtvašnico v prepričanju, da je mrtve Deček, približno 4 leta star, se je zjutraj, pred Rusovim prihodom, zbudil, zlezal iz krste, hodil po mrtvašnici ter klical svoje mrtve sostanovalece. Ko je sanitejec vstopil z novo žrtvijo, ga je oživel deček pozdravil s njegovo (?) veliko začudenje z besedami: »Tako jih imam čem (namreč otroke), a me neče nobeden slišati in vsi mrtveci in krstah poznajo, da jih je deček cukal in dal zal raz krste, da bi jih zbudil in pridobil za govorico zabavo. Dečka je g. Rus odnesel k pokopališčnemu oskrbniku in nato poklical zdravnika. Dotično mater je pozneje našli ter ji oddali od »mrtvih« oživelega otroka.

To so pa le nekatere zanimive »dogodbice« 50 letnega službovanja in delovanja sanitetnega sluga g. Nikolaja Rusa pri mestnem fizikatu. Mož je delal mnogo, mnogo in to vse v vedni nevarnosti za svojo

Posvetovanje usnarjev in predilničarjev v Trzinu. V četrtek, dne 9. t. m. so se tržiški kršč. soc. delavci na posebni seji zaupnikov posvetovali o položaju usnarjskega in tekstilnega delavstva. Seji je prisostvoval glavni tajnik JSZ. Storiili so se važni stvarni sklepi, ki so v stanu v primerne časi ugodno vplivati na delavstvo te stroke, ako bodo vsi postali življenje.

Nova skupina delavk odečne radionice se je osnovala v nedeljo, dne 12. t. m. v D. M. v Polju. Sestanek je vodil strokovni tajnik SZTD Peter Lombardo.

Tobačni vpokojevalci težko pričakujejo, kaj bodo v Beogradu odgovorili na njihove številne vloge in na zadnja dva brzojava.

Tobačni tratikantje ponavljajo to, kar je stalo v zadnji številki »Pravice«.

Urednik »Pravice« ne dobi brezplačne vožnje, ker ni poklicen »novinar«. Piše pa le, pa še dosti. Zaenkrat se mu to samo malo »fržnaga«, ker je uvrščen med novinarje tam, kjer so bili pri Janežih »krompirjevc«, vendar si bo dovolil na račun »novinarjev« napisati še precej — boste že videli česa! — Na-a! Da bi delavski uredniki, ki poleg tega delajo še za lon božji, še na Kaničana ne smeli s prosto karto, — to pa že ne bo držalo! Saj so nas še na velesejmi pustili s permanentno karto, pa nas tam ni treslo tako kot po jugoslovanskih vlakih, ki so taki kot bi se človek vozil po starem lazu!

Urednik.

Delavska zveza.

Grosuplje. Naše županstvo deluje vzorno. Občinske volitve smo imeli dne 15. junija 1924. Nekateri naši stari odborniki, ki se čutijo užaljene, ker niso več izvoljeni v občinski odbor, so vložili ugovor proti volitvam in sicer za to, ker je bil na listi »Samostojne« menda en podpis ponarejen. Zaradi tega ponarejenega podpisa bi bili lahko že pred volitvami razveljavili samostojno listo, pa niso hoteli, ker jim je bolj v želodcu neka Jera kakor vsi samostojneži.

Zadevo vlečejo zato, da bi si pridobili volivcev. Ker se jim menda zdi, da niso še dovolj pripravljeni, jo je menda gospod župan s svojimi prijatelji iztuhtal, da ni razglasil izida volitev ter to naznanil pristojni oblasti. Na podlagi tega je odredil g. veliki župan, da se mora izid volitev razglasiti. Tako smo bili na Grosupljem dne 5. oktobra 1924 tako srečni, da smo po sv. maši pri cerkvi slišali sledeči razglas:

Županstvo Grosuplje naznanja izid občinskih volitev v Grosupljem dne 15. junija 1924.

Oddanih je bilo 299 glasov in sicer za: I. Avtonomistično delavsko stranko 170, II. Stranka malih kmetov in delavcev 59 in III. Kmetška stranka 50 glasov. Od 17 izvoljenih občinskih odbornikov jih dobi I. 10, II. in III. vezani skupaj pa 7 odbornikov.

Županstvo Grosuplje, dne 4. oktobra 1924.

Župan: I. Kadunc.

Kaj ne, kako vzorno? Točno po preteku treh mesecev, treh tednov in treh dni smo hvala Bogu slišali izid občinskih volitev!

Sv. Miklavž pri Ormožu. Danes, dne 5. oktobra 1924 se je vršila 5. redna seja O. D. Z. pri sv. Miklavžu v štirih točkah obsegajočem dnevnem redu, ki ga je odbor dosledno odobril. 1. Čitanje zapisnika zadnje seje. 2. Poročilo odbornikov o delovanju. Glasilo se je po vsem povoljno. 3. Ustanovitev Krajevnih delavskih organizacij. Določilo se je, da se imenujejo ustanovljene krajevske delavske organizacije po krajih takole: Kajzar—Sasavci, predsednik tov. Koser Štefan; Plešivica—Veličane, predsednik tov. Belec Franc; sv. Miklavž—Jeruzalem, predsednik tov. Petovar Martin; Illovič—Hernanci, predsednik tov. Čatorič Martin; Vinški vrh—Brebrovnik, predsednik tov. Čatorič Matevž. Točka 4 so slučajnosti, nakar se je razvila debata o prireditvi igre »Krivoprisežnik«, o tukajšnjem delavskem shodu v mesecu novembru in še drugo potrebno. Prihodnja seja se vrši prvo nedeljo po Vseh svetih na istem mestu.

Življenje. Toda on ni ljubil pokoja in bal se ni znoja — vedno je neustrašeno delal in priskočil na pomoč vsakemu v ljubezni do bližnjega. On je zares samo človekoljub-samaritan v pravem pomenu besede. Zato so pa njegovo vestno, požrtvovalno delo cenili in odlikovali tudi njegovi višji predstojniki. Razum občinskih odlikovanj po raznih županij, ki so mu izročili pohvalna pisma in darila, je bil odlikovan tudi s srebrnim zaslužnim križcem in s častno svetlino za 40-letno zvesto službovanje (1914).

Letos ob 50-letnici njegovega zlatega delovnega jubileja dne 4. febr. 1924 so mu mestni uslužbenci napravili častni večer v znak spoštovanja in ljubezni v salonu pri Košaku. Večerie so se udeležili poleg uslužbencev tudi župan dr. Perič in nekateri občini, svetniki. Župan dr. Perič je ob tej priliki jubilarju 50-letnega dela izročil pohvalno pismo in častno darilo v imenu občine ter ga nagovoril s pristrčnimi čestitkami in z zahvalo za njegovo zvesto 50-letno službovanje. V znak priznanja in zahvale je občini, svet podelil g. Nik. Rusu pristojbino prosto meščanstvo mesta Ljubljana.

Zlati jubilar dela, gospod Nikolaj Rus, ki še ni stopil v pokoj, temveč dela še vedno aktivno, naj živi in Bog mu podeli še mnogo zdravih let v službi milostivosti.

Dr. V. Rožič.

Ob tej priliki so se naročili štirje novi tovariši na »Pravico«. Le v slogi n požrtvovalnem delu je naša zmagala in v razširjanju našega glasila je naša delavska samozavest. Le tako naprej, čeprav bolj počasni koraki, pač pa gotovo in usmerjeno.

D. M. v Polju. (Prva seja delavskega občinskega odbora.) V nedeljo, dne 12. t. m. se je vršila prva seja novo konstituiranega občinskega odbora. Zanimanje je bilo cel teden veliko in nadejati se je bilo, da bodo demokratje poizkusili uganjati nemir.

Sejo je otvoril ob veliki udeležbi občinstva župan tov. Kukavica. Z odločnim in nepristranskim govorom, ki ga je pozorno poslušal cel odbor, je napravil takoj pri prvem nastopu najboljši vtis. Pozival je odbor na skupno delo z vsemi močmi, da tako privede občino na tisto blagostanje, ki ga je pri današnjih danih možnostih mogoče v korist občanov in občine ustvariti.

Govor se vzame z odobravanjem na znanje. Nato prečita tov. Rupret deklaracijo, ki je obsegala manifest in cel delovni program Delavske in Kmetške zveze, ki ponovno nastopata povsem složno in edino.

Kot tretja točka je bila volitev odsekov. Tov. Lajovic predlaga začasno tri odseke oziroma štiri. Razvila se je živalna debata, v katero je posegel precej stvarno tudi socialist g. Mehle, kateremu najbrž tudi že predsedna stara reakcionarna politika njegovih zaveznikov. Sprejme se enoglasno, da se volijo začasno trije odseki in sicer: gospodarski, socialno-politični in finančni. Župan Kukavica vpraša zastpnika opozicije, če sprejmejo vstop v odseke. On odkloni ter s tem pokaže, da niso dorasli ti edino »možni« gospodarij modernim prilikam. Dokazali so demokratje s tem, da odklanjajo vsako gospodarsko pomoč in da so šli pod krinko »gospodarska stranka« v volitve za to, da farbajo svoje volivce. Zato jih bo pa še jako bolela glava.

Neodvisni so uvideli takoj položaj in sklenili sodelovati. Ravno tako g. Mehle. Nasprotniki so postali blede od jeze, ko so videli, da se jim je načrt ponesrečil in so eden za drugim osramočeni zapustili dvorano.

Delavska zveza je pokazala, da zna delavec ne samo toliko gospodariti kot drugi, ampak veliko bolj. Izvoljeni so bili skoraj enoglasno naši najboljši možje iz delavske večine. S tem ima odbor polovico olajšanega dela, ker bojo ti odseki res delali podrobno in pretresavali temeljito vsako stvar.

Pri slučajnostih se je vnela ostra debata pri nekaterih točkah, to pa zato, ker se večina drugih ne razume dela v odsekih. Sklenilo se je podaljšati uradne ure v delavnikih od 8—12 in od 2—6. Kadar je živinski sejem ob sredah, pa zjutraj od 7—11, vsak teden v petek za delavce, ki delajo čez dan do 8 zvečer. Drži naj se pa strogo osemurnik. Sklenilo se je po okoliških vaseh nabiti deske za oglase, da ne bo vsak navezan edino na župansko. Predlog o nakupu pisalnega stroja se da gospodarskemu odseku, istotako povišanje plače tajniku na 1250 Din. finančnemu odseku.

Župan prečita razne vloge. Predvse zadevo sveta pri začetku kašelske vode. Sklene se, da oskrbi gospodarski odsek čimprej, da se zadeva končno reši strogo pravično.

Zadevo g. Grada, ki ni prijavil svoje zgradbe, ki jo je postavil protizakonito (češ, ko bo dozidana, bom pač obdržal, ker meni se itak ne bojo upali kaj ugovarjati, stavba pa bo le stala), se sklene, da se mu stavba podere in naloži kazen. Župan podeli na predlog g. Dobrok za sramotenje odbornikov strogi ukor. Pripominjamo, da se je posebno izkazal kot odločen in dober gospodar neodvisen delavec Dobrota. Seja je trajala 3 ure. Šla je strogo parlamentarno in nasprotniki so lahko uvideli, da nimajo pred seboj samo suhih koščenih delavskih slabih, ampak odločne ljudi, ki se jim ne bodo udajali za pol litra vina.

Župan tov. Kukavica je obvladal svojo situacijo in pokazal, da bo kos svoji nalogi. Prihodnja seja se skladi pismeno. Seje bodo javne in želeli bi bilo, da se jih številno udeležujejo občani.

Prometna zveza.

Nevarna bolezen. Bolezen, na kateri danes boleha delavstvo — in ne najmanj železničarji — je naravna posledica zmage povojne individualistične-kapitalistične družbe nad proletarijatom. »Onemoglost« delovnega ljudstva — onemoglost — povdarjam, ker je ta onemoglost od strani današnje krivične kapitalistične družbe sistematično, z umetno prefriganostjo, a obenem nasilno izvedena.

Slično zdravniku, ki daje bolniku injekcijo, da bo lezen v omamljenem stanju lažje prenaša, je ta družba postopala s proletarijatom. Z nasilnimi zakoni, s sistematičnim izstradovanjem, z moralnim pritiskom od zgoraj navzdol in podobnimi sredstvi se je tej — sicer manjšinski — družbi posrečilo delovno ljudstvo spraviti v popolno desorganizacijo. Da pa je bilo kapitalizmu omogočeno današnje zmagoslavje nad proletarijatom, izvira od tod, da je isti dobil vso politično moč v svoje roke, kar je delovno ljudstvo samo zakrivilo in nosi danes težke posledice svoje neuvidevnosti.

Železničarji, ki smo veljali kot najboljši organiziran del proletarijata, smo danes popolnoma nesposobni za vsako resno akcijo, vsled česar tudi živimo »od milosti« vsakokratne vlade. Naše strokovne organizacije so v zadnjih par letih dosegle vrhunec v nazadovanju, in vrste neorganizirancev so rastle in dorastle mnogo nad organiziranimi. Pri vsem tem pa je najžalostnejše to, da so vrste neorganizirancev največje izmed tistih, ki so pomoči najbolj potrebni, t. j. izmed najnižjih uslužbencev in delavcev, dočim lahko rečemo, da se je urad-

ništyo znalo ohraniti pri samozavesti, in da igra danes med žel. proletarijatom glavno vlogo.

Ali naj ostanemo še dalje brezpravni, brez upa na samopomoč, prepuščeni v pravem pomenu besede kapitalistični družbi? Ne! A zdraviti današnje obupane, neoragnizirane mase ni lahko, dasi pa hvaležno apostolsko delo.

Srečam tovariša, pa me resno povprašuje: »Kaj praviš, kako bo, bo kaj boljše? Bomo dobili izplačane razlike za nazaj kmalu?«

Ta vprašanja so tako vsakdanja in so prišla tako v navado, da so mi dale povod, da javno odgovorjam s temi vrsticami.

Na koncu dostavljam še tole: Boljše bo takrat, ko bo sleherni železničar zaveden član te ali one strokovne organizacije, takrat, ko porečemo: med železničarji ni parasitov in nezavednežev, vsi smo organizirani. In tovariši! Verjemite: če bi mi bili danes v tako srečnem položaju, da bi bile naše vrste tako organizirane, potem bi zgorajšna vprašanja ne bila več na dnevnem redu, ker bi si nobena vlada — pa naj sedi Peter ali Pavel — ne upala niti en dan zavlačevati izplačila že leto dni dolžnih razlik, in postali bi res uslužbenci — ne pa sužnji. — Tovariši, to čitajte in mislite! —k.

Iz Maribora. — Kako se godi našim progovnim delavcem naj pokažejo tele vrstice. Vprašamo in tudi želimo odgovora, kdo je temu kriv, da se nekaterim delavcem niti ne izplačajo cele njihove že itak prenizke mezde? Da pa ne bo kdo mislil, da lažemo, navedemo primer: Prog. delavcu G. so za mesec avgust zaračunali premalo kar 50 dinarjev. Ker je pa omenjeni delavec dovolj brihten, se mu je posrečilo ugotoviti primanjkljaj, nakar se mu je morala manjkajoča svota na njegovo zahtevo in pritožbo 1. oktobra naknadno izplačati.

Podobnih slučajev je pa menda več pri omenjeni sekciji, ker je žal več delavcev, ki si višine svojih mezd ne morejo in ne znajo ugotoviti. Tako torej delavci ne pridejo niti do celega svojega zaslužka, ako si sami iste ne morejo ugotoviti.

Navedem naj še drug slučaj: Ravno pri isti sekciji sta pri eni skupini dva delavca s približno enakimi imeni. Tako se je zgodilo, da so se odbitki pri plačah od obeh enakih imen odtegnili samo enemu, dočim je dobil drugi celo plačo brez odbitkov. Ko je imenovan delavec K. opazil, da se mu nič odtegnilo, je pobral šila in kopita in odšel. Drugi pa je prikrajšan.

Krivo je temu neredu to, ker se delavcem ne dajo natančno izpolnjenih in razločno pisanih izplačilnih listkov. Za enkrat pika, drugič več!

Iz Maribora smo dobili tudi še drug dopis od progovnih delavcev, ki opisuje naravnost nezaslišane razmere in krivice, ki se gode nesrečnim revnim programem, ki so po modrosti in neumljivi pravičnosti železniške uprave všteti med takozvane lahke delavce, čeprav morajo na rokah prenašati petnajstmetrske tračnice in pruge ter opravljati najtežja dela in to, ob vsakem vremenu, dežju, mrazu in vročini. Posebno nam prihajajo pritožbe o nezaslišanem ravnanju nekaterih progovnih paznikov.

Za danes ne rečemo drugega, kakor to, da »Prometna zveza« ne pozna v boju za dosego pravic in odpravo krivic svojih članov proti nikomur nobene obzirnosti ter opozarjamo prizadete, naj vrše svojo službo točno po predpisih in pravično za vse, ker ne bomo trpeli, da se z našimi že itak revnimi in nesrečnimi delavci tako nečloveško ravna in se jim še nadalje dela krivice.

Vsem članom in skupinam »Prometne zveze«, ki so naprosile za prireditve sestankov, shodov ter ustanovnih občnih zborov, sporočamo, da se radi preoblike delav srednjem odboru ne bo moglo ugoditi zahtevam do konca drugega tedna, t. j. do sobote, dne 25. oktobra, kar naj blagovolijo prizadeti vzeti na znanje.

Sporočilo se bo vsem pravočasno vse potrebno, da se bodo sestanki in občni zbori v redu vršili.

Načelstvo.

Strokovna zveza.

Papirniški delavci.

Skupina »Zveze papirniškega delavstva« Preska. Podpisana organizacija je meseca avgusta t. l. poslala prošnjo vevškim tovarišem za pomoč delavstvu papirnice Goričane, ki je bilo prizadeto po grozni poplavi dne 8. avg. t. l.

Vrlo vevško delavstvo se je tej prošnji častno odzvalo ter od svojega trdega prislužka zbralo skupaj zbirko v znesku 7144 K, katere smo primerno razdelili med 17 najbolj prizadetih delavcev, članov naše skupine. Podpisana organizacija si šteje v častno dolžnost, da se vevškemu delavstvu v imenu obdarovanih delavcev javno zahvaljuje za njihov blagodušni dar. Bog stotero povrni.

Odbor.

Rudarji.

Liboje pri Petrovčah. Pri privatnem premogovniku ing. Pavlin in drug v Libojah se je dne 4. sept. 1924 hudo ponesrečil Kranjc Ivan (prelom desne noge), katera nezgoda ni bila prijavljena pravočasno po zakonu o zav. delavcev. Podjetje ga kasneje pa še v službo ni hotelo sprejeti!

Ponesrečenec se je obrnil na Strok. zvezo rudarjev, skupina Zabukovca, ki je vložila pritožbo na pristojno rudarsko oblast.

Delavstvo tega privatnega rudnika je sklenilo, da se od prvega do zadnjega organizira v »Jugosl. strok. zvezi rudarjev«. Kajti vsi smo siti bivših soc. demo-

kratov. Naročiti si želimo vsi list »Pravico«, v katerem bomo opisali vse svoje krivice. Bog živi vse zavedno organizirane rudarje! — Pripravljalni odbor S. Z. R. v Ljubljani.

O zakonu »splošnega starostnega zavarovanja«. Najnujnejša socialna ustanova je zakon starostnega zavarovanja za delavstvo. Na tem zakonu delajo strokovnjaki v naši državi že od prevrata.

Pred par meseci je bil izdelan osnutek tega zakona po zastopnikih »bratovskih skladnic« sporazumno z »Delavsko zbornico«. Osnutek tega važnega dela se nahaja v Beogradu pri ministru za socialno politiko in čaka odobrenja narodne skupščine.

Rudarsko in ostalo delavstvo upravičeno pričakuje od sedanje vlade, da imenovani zakon čimprej zagleda beli dan.

Sedanje starostno zavarovanje je pod vsako kritiko. Delavec, obnemogel v delu, mora beračiti ali pa ga doleti kruta usoda občinskega reveža.

Rudarji apeliramo na poslance Jugosl. kluba, da store vse, da se ta zakon čimprej spravi pred parlament.

Rešen bode v kratkem invalidski zakon. Nič manj potreben ni zakon o starostnem zavarovanju. Ko bosta rešena ta dva zakona v pravi socialni smeri, bomo imeli rudarji popolno zaupanje v ljudi, ki se brigajo v resnici za revno in bedno ljudstvo naše države. Rudarji.

Obveznost kolektivnih pogodb in Trbov. premog. družba. Čas je, da izpregovorimo enkrat, kako Trbov. premogokopna družba izpolnjuje obveznosti kolektivnih pogodb, sklenjenih z delavstvom.

Po tej pogodbi gre rudarjem vsake tri mesece takozvani »nabavni prispevek«. Delavec dobi 125 Din., žena 50 Din. in za vsakega nadaljnjega družinskega člana do 14 leta Din. 37.50.

Sedaj pa pogledimo, kako Trb. družba to izplačuje! Ko je to prvokrat izplačala, je vračunala zamujene delovne dni v vseh slučajih. Sedaj pa izplačuje takole: Ako delavec nastopi delo, mu reče, da plačuje to svoto za nazaj. Ako pa delavec pustí delo, mu reče, da plača za tri mesece naprej. Sedaj sodimo, koliko si družba tu prihrani!

Iz zgoraj omenjenega lahko razvidi vsak, da bi morala družba izplačevati nabavne prispevke vedno za nazaj. Kako more družba plačati iste za naprej, še manj pa uračunati zamujene dni že vnaprej, ko ne ve, ali jih bo delavec v resnici izpustil! Nobeden ne ve niti dan naprej, kako in kaj se bo zgodilo!

Tako nesramno ne dela nobeno podjetje kakor Trb. družba napram svojemu delavstvu. Vedno se izgovarja, da do pičice izpolnjuje svoje obveznosti napram delavstvu. To je nesramna laž!

Op. ur.: Tovariši! Dopisniku iz Trbovelj najprišrenejša zahvala za stvarni dopis, iz katerega je jasno razvidno, da zna Trbov. premogokopna družba s posebnimi knji obiti obveznosti iz rudarskih kolektivnih pogodb. Dovolili pa bi si stavi tovarišem rudarjem dvoje prav skromnih vprašanj: 1. Zakaj pa imate svojo strokovno rudarsko organizacijo? 2. Zakaj pa je v Ljubljani inšpekcija dela, ustanovljena z zakonom o zaščiti delavcev?

Takole naredite: Zberite obtežljivo snov s **popolnimi dokazi**, s katerimi lahko ugotovite kršitev kolektivne pogodbe po družbi in napravite pritožbo na inšpekcijo dela. Kolek za 20 + 5 Din. = 25 Din.! Bomo videli, ali bo kaj pomagalo ali ne!

S tem nele, da boste polagoma, dan za dnem, teden za tednom, mesec za mescem, leto za letom odpravljali krivice, ki jih je nad rudarji brez števila, **marveč se boste rudarji tudi urili v strokovni borbi, taktiki in spretnosti, ker boste prisiljeni, da boste do dna spoznali vse zakonite določbe, ki se vas tičejo.** Če ne boste začeli sami pri »le«, ne boste nikdar prišli ne do »ž«, ne do »z« (mage)! — Verjemite, da je ta opomba uredništva vredna, da si jo utisnete globoko v srce!

Viničarji.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Nekdo nam je zagrozil »Če viničarji ne boste mirovali s svojo organizacijo, vas bomo prisilili, da boste moral plačevati najemnino od stanovanja, ki ga imate brezplačno«. Odgovarjamo enoglasno: Radevolje vzamemo to na znanje, ker vemo, kje stvar v glavnem tiči.

Naša združitev v organizaciji dela marsikomu preglavico, vsem tistim namreč, ki trdijo, da mora nižji delavski stan služiti višji magnatom, da lažje in udobnejše brez dela živijo. Vedo, da bo pela druga struna, če se viničarji vsi do zadnjega organizirajo.

To pa tudi pribijemo: Če bomo morali plačevati stanarino, bomo plačevali samo od stanovanj, zgrajenih po stavbenem redu, ne pa od teh črvivih, usmrtajenih lukenj, ki nosijo že večstoletno starost na svojih slamatih slemenih. Celo gnojica priteka čez prag

v že itak neugodna stanovanja. **Še svinja, krava v hlevu mora imeti lesen tlak, a mi ljudje, ravno takj kot naši gospodarji, moramo stanovati na blatnih ilovnatih tleh!**

To nas sili, da bomo v prihodnjem članku podrobneje opisali svoja »stanovanja«. Za sedaj naj si pač naši bogati kritiki zapomnijo tole: Mi viničarji ne bomo mirovali, dokler ne dosežemo vseh pravic, ki nam gredo kot ljudem.

Ne bomo pa trepetali tudi pred najhujšimi grožnjami od vaše strani. Organizaciji ostanemo zvesti, čeprav danes dosežemo svoje najvišje zahteve, **ker po končni zmagi je treba pridobljene stvari tudi ščititi.**

Torej naj nobenemu ne upade pogum, če bo kdo še tako pretil in zabavljal čez našo strokovno zvezo. Tovariši! Odločno nastopiti za dvig našega stanu iz sedanjega mizerne stanja!

Žene in dekleta.

Ženska organizacija.

(Referat gđc. Tončke Eržen na III. delavsko-mladinskem zboru v nedeljo dne 12. oktobra 1924.)

Socialne razmere, naj si bo za moško ali za žensko delavsko mladino, še daleč niso tako rožnate, da bi smeli položiti roke navskriž.

Specijelno pri ženskah, ki so primorane iti za službo, socialne razmere nikakor niso povoljne; kajti, da si je žena v današnji dobi v marsičem enakopravna možu, se vendar človeška družba s tem še ni dovolj sprijaznila.

Tudi naša katoliška delavsko-mladinska organizacija »Krekova mladina« si je nadela dolžnost, da zbira mladino obojega spola. Zakaj to?

Že pred petnajstimi leti je takratno »Katoliško društvo za delavke«, ki je imelo svoje prostore na starem Žabjaku, ustanovilo nekaki šivalni prikrojevalni tečaj, ki se je vršil na starem strelšču. Obiskovalo ga je okoli 30 deklet, po večini delavke.

Tudi ženskim odsekom v »Krekovi mladini« moramo dati v vseh podružnicah življenja s tem, da bomo mislili isto, na vzgojo, kakršno mora imeti pošteno krščansko dekle.

Ne bom tu govorila o pomenu naše mlade organizacije, kajti to se moramo me same tovarišice zavedati, da mora tudi naša delavska mladina imeti svojo vzgojno organizacijo.

Mesto delajoči ženski delavski mladini ni nikjer drugje, **kakor ob boku delovnega in doslej težko trpečega moškega proletarijata.** Med nje mora naše dekle, kajti tam najde sebi enake tovariše, ki jih tlačijo iste bolesi.

A socializem željno pričakuje tega pritoka, mladih svežih sil, s čimer se množe izgledi na končno zmago proletarijata. Kadar bo žena v polni meri razumela in doumela boj dela s kapitalom, tedaj šele se bo prikazalo solnce svobode za delovno ljudstvo.

Tovariši in tovarišice! Vsi korakamo nasproti hudemu boju in zato je važno, da žena, mlada deklica v takem trenutku ne bo igrala le uloge gledalca, marveč enakovrednega činitelja. Zato je potrebno, da se vsaka pridruži tej lavini, ki bo nekoč pomedla ta sedanji brezbojni svet, zato je potrebno, da se krščansko socialno čuteča članica naših organizacij zaveda svojega mesta v organizaciji, katera temelji izrazito na krščansko socialnih temeljih.

Odkrito vam rečem: veliko, veliko imamo organizacij, katere posečamo tudi me. Tovarišice, a dosedaj se je jako malo storilo za izobrazbo delavske mladine ženskega spola. Zato pa vas pozivljam in prosim na delo, da bomo jaki in močni, če hočemo, da bo krščansko-socialistična delavska mladinska organizacija »Krekova mladina« z uspehom dospela do zmage.

Vi pa, ki ste došli kot gostje semkaj, sporočite svojim tovarišicam-članicam »Krekove mladine«, da naj gredo na delo za skupno idejno stvar našega krščansko-socialističnega pokreta.

Ako bomo močni in vzgojeni v pravem duhu našega socializma, smemo upati na boljše čase in uspehe. Torej na delo! Bog z nami!

Dopisi.

Sora. — Zahvala. Delavci iz Sore, uslužbeni v tovarni Goričane, prizadeti po poplavi 8. avgusta se pri srčno zahvaljujejo tovarišem iz Vevč za med njimi nabrano pomoč. Ob enem najlepša hvala tudi našemu tov. predsedniku za njegov trud, ki ga je imel v ta namen. Vsem in vsakemu posebej Bog plačaj! Prizadeti.

Z Grosupljega. Po ustanovitvi Sokola se čutimo na Grosupljem kakor na novo poživljeni. Naši fantje se shajajo polni dobre volje in delajo načrte, kako bi pošteno in pametno sledili Sokolom. Seveda mi nimamo nobenih inteligentov, ki bi nas hoteli voditi in nam svetovati, kakor jih imajo Sokoli. Pa vseeno bomo poizkušali, kolikor je v naši moči.

Najprej bomo skušali napraviti pevski zbor, potem pa še telovadni odsek »Orla«. Pravila za katoliško prosvetno društvo smo že vložili. Do ustanovnega občnega zbora bomo nabrali člane ter na sestankih proučili pravila in poslovnik ter se pripravili za nadaljnje delo. Najbolj potrebno se nam zdi, da priredimo v kratkem nekaj predavanj, da se tudi naši očetje in matere vsaj nekoliko pouče o potrebi in namenu izobrazbe, da bodo v tem prizadevanju z večjim zanimanjem podpirali naše fante. Posebno še moramo povdariti veselo dejstvo, da se za izobraževalno društvo, katero ustanavljajo naši fantje, s tako velikim veseljem in odločnostjo zanimajo tudi naši možje in očetje. Najnovejša pa je, da so se tudi naša dekleta ojunčila in zdramila. Nekateri so kar za to, da bi se vpisale k »Orlicam« v Šmarju. So tako nestrpne, da se jim zdi menda predolgo čakati na ustanovitve »Orlic« na Grosupljem.

Tako vidite, gospod urednik, da se nismo motili, ko smo pisali ob ustanovitvi Sokola, da upamo, da bo nastalo pri nas med Sokoli in Orli pošteno in pametno tekmovanje za izobrazbo med našimi fanti in dekleti.

Pa tudi zabave imamo pri tem že zdaj, ko nimamo še nobenih prireditev, da je veselje. Tako n. pr. se smejemo našim »obersokolom«, kako so tihi in nekam tako klaverno molčeči, kakor kaki menihi, tako, da so že tudi prej tako goreče in ščebetave Sokolice malodane žalostne.

Najbolj razveseljivo pa je to, da so že do zdaj uvideli večinoma vsi fantje tudi pri Sokolih, da je telovadba res potrebna, a najpotrebnejše za fante in dekleta pa da je izobrazba in resno prizadevanje, da si bodo tudi delavci in delavke mogli kdaj ustanoviti lastno ognjišče in si s poštenim delom tudi toliko pridobiti, da bodo lahko po človeško živeli kot možje in žene ter očetje in matere, ne pa večno služiti kot hlapci in deklet in še sokolske parade delali svojim gospodarjem, ki jih izkoriščajo in zaničujejo kakor sužnje.

Za pouk in zabavo.

Iz zakona o zavarovanju delavcev (§ 89). »Žena nima pravice do vdovske rente: a) če je nastopila močnega smrti pred zakonom, sklenjenim po nezgodi, razen če ima iz tega zakona zakonite ali pozakonjene otroke.« Radovedni smo, kateri jurist nam bi mogel raztolmačiti, kaj se to pravi. Po naši pameti bi se to reklo: Vdova nima pravice do rente, če se je mož najprej ponesrečil, potem umrl in nato se ž njo poročil.

Tako izgledajo v naši državi zakoni v zaščito in varstvo delavskih pravic.

Kolinske dogodbe.

39.

»Ti, Peter, tvoja žena se mi pa nič ne dopade«, reče Kebes.

»Meni tudi ne«, odvrne Peter.

PAPIR

pismeni, uradni, risalni, ovojni
KNJIGE poslovne, šolske, noteze, šolske zvezke, umetniške razglednice in drugo :: ::

kupite najbolje v papirni trgovini

IVAN GAJŠEK, Ljubljana, Sv. Petra c. št. 2.

Popolnoma varno naložite denar

Ljubljansko posojilnico

r. z. z. o. z.

ki posluje v novourejenih prostorih v Ljubljani,
Mestni trg 6. — Telefon št. 9.

vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje
najugodnejše

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Izvenljubljanskim vlagateljem so na razpolago poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nikar nih stroškov.

V loteriji zadenejo le nekateri, — v I. delavskem konsumnem društvu pa dobe vsi člani 3% od zakupička, ki ga napravijo pri zadrugi.

Višina je torej odvisna od članov samih.

Vsak naš somišljenik naj bo obenem zaveden zadrugar, ker je to njemu v korist, pa tudi v korist organizacije.